

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1980 METAI

VASARIO MĖN. 23 D. / FEBRUARY 23, 1980

PART TWO — Nr. 45 (8)

Šiame numeryje:

Lituanistika čionykščiuos universitetuos.

Didysis mūsų kalbos ugdytojas ir normintojas: Jono Jablonskio mirties 50 metų sukakčiai.

Estų PEN klubas, jų literatūra išeivijoje ir tėvynėje: Estijos laisvės dieniai Vasario 24-tai.

Iš estų poezijos: Ago Joger „Šaukimų kelias“.

Galerija skaidrėse.

Pranas Čepėnas atsako jo recenzijos kritikams.

Mstislavo Dobužinskio atsiminimai.

Vinco Mykoliaičio — Putino tėviškėje.

Nauji leidiniai.

DIDYSIS MŪSŲ KALBOS UGDYTOJAS IR NORMINTOJAS

P. JONIKAS

Jono Jablonskio mirties 50 metų sukakčiai

J. Jablonskis, nuo kurio mirties šiemet sueina 50 metų, yra padaręs dabatinei mūsų kultūrinei, bendrinei kalbai tvarkyti, ugdyti ir norminti daugiau, negu kuris kitas kalbininkas.

Pluoštas gyvenimo kelio duomenų

Jonas Jablonskis gimė valstiečių šeimoje 1860 m. vasario 23 d. Kubilėlių k., netoli dabartinio Kudirkos Naumiesčio, kuriam ir pradžios mokyklą ėjo. 1872 — 1881 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje, 1881 — 1885 m. studijavo klasikinę filologiją Maskvos universitete. Mokslo baigęs, dėl valdinės lietuvių rusinimo bei pravoslavavimo politikos negavęs mokytojo vietos savame krašte, po kelerių metų Jablonskis buvo paskirtas gimnazijos lotynų ir graikų kalbų mokytoju Mintaujoje, kur išbuvo nuo 1889 m. iki 1896 m. Dėl savo lietuviškosios veiklos 1897 m. buvo iškeltas į Taliną, kur, šalia mokyklos darbo, redagavo ir A. Juškos žodyną. 1901 m. buvo visai atleistas iš tarnybos, o 1902 m. išstremtas iš Lietuvos į Pskovą. 1903 m. jam buvo leista apsigyventi Šiauliuose, o 1904 m., spaudą atgavęs, Jablonskis persikėlė į Vilnių, kurį laiką dirbo „Vilniaus žinių“ ir „Lietuvos ūkininko“ redakcijoje, taisydamas tų laikraščių kalbą. Ten įsteigė „Aušros“ draugiją taisydama lietuvių kalbą knygoms leisti, dėstė gimnazijoje lietuvių kalbą. 1906 — 1908 m. buvo neetatinių lietuvių kalbos mokytojas Panevėžio mokytojų seminarijoje ir mergaičių gimnazijoje, o nuo 1909 m. dėstė lotynų kalbą Breste, 1912 m. persikėlė į Gardiną, iš kur, prasidėjus karui, kartu su gimnazija buvo evakuotas į Veližą, paskui į Voronežą. 1915 m. buvo paskirtas Martyno Yčo lietuvių gimnazijos lotynų ir lietuvių kalbos mokytoju Voroneže, iš ten, karui pasibaigus, 1918 m. grįžo į Vilnių, o 1919 m. iš lenkų okupuoto Vilniaus valdžios rūpesčiu buvo pargabentas į Kauną. Čia dvejus metus vadovavo lietuvių kalbos kursams, o įkūrus Lietuvos universitetą (1922. II. 16), ordinario profesoriaus titulu dėstė lietuvių kalbą. 1922. III. 14 išrinktas garbės profesoriumi. Jau iš seniau ligos kankinamas, prirakintas prie vežiojamų ratukų, Jablonskis 1926. IX. 1 iš universiteto pareigų pasitraukė, bet ir toliau rašė lietuvių kalbos vadovėlius, kalbines knygų recenzijas, teikė kalbinių patarimų. Jablonskis mirė 1930. II. 23, palaidotas Kaune, kaip ir kiti įžymūs lietuvių kalbininkai — K. Jaunius ir K. Būga. 1959 m. panaikinus Kauno kapines, J. Jablonskio palaikai buvo perkelti į Petrošiūnų kapines.

Abejojęs lietuvių kalbos kultūrinę vertę, stojo uoliu jos gynėju

Dideli Jablonskio įnašai mūsų bendrinei rašomajai kalbai labiau išryškėja, pažvelgus ypač į jo kalbinės veiklos pradžią XIX a. gale, kada jis iškėlė ir nusakė tuos pagrindus ir kelius, kuriuos nustatė pamatinės dabartinės rašomosios kalbos normas ir tos kalbos raidos kryptį.

Rimtai to lietuvių kalbos kultūros kėlimo bei puoselėjimo darbu, žinoma, tegalima buvo imtis, kai atsirado lietuvių kalbos mokytojų ir kalbos mokslo specialistų. Nors tautiškai susipratusių veikėjų ypač po baudžiaivos panaikinimo (1861) daugėjo, tačiau kalbinei veiklai pasirodė Jablonskis, daugiausia nudirbęs mūsų rašomosios kalbos norminimo ir ugdymo darbu, nors savų, kad ir gero, kai mažesnių, įnašų yra davę XIX a. ir kiti (A. Baranauskas, K. Jaunius...).

Bet dar Marijampolės gimnazijos laikotarpį visai nebuvo matyti, kad J. Jablonskis imsis šio darbo, nes jis ten, kaip ir nevie-

Kalbininkas prof. Jonas Jablonskis ir rašytoja Zemaitė.

(Lietuvių foto archyvas)

nas kitas mokinytis lietuvis, buvo emęs eiti lenkėjimo keliu. Jablonskis pats sako, kad tos gimnazijos mokiniai jau girdėdavo esant ir lietuvių kalbos kėlimu besirūpinančių žmonių: Petras Kriaučiūnas drąsiai viešumoje kalbėdavo lietuviškai ir gynęs lietuvių kalbos teises, o J. Basanavičius norėjęs lietuvių kalbą pakelti į literatūrinės kalbos pakopą. Tačiau jis, Jablonskis, su V. Kudirka manė, kad tai nerimtas dalykas. Juodu sakydavo, kad „mūsų literatūrinė kalba turinti būti lenkų kalba, kad svajoti apie kokį iškėlimą lietuvių kalbos iš visos mokslo, literatūros ir šiaip gyvenimo reikalus yra, mažiau mažiausiai, neišmintinga ir nerimta“. Tačiau tų savo pažiūrų juodu draugų tarpe drąsiai negynė, dėl jų nesibardavo, nors gimnazijos mokinių lietuvių tarpe jau buvo ir tokių, kuriems lietuviybės apaštalai patikdavo, bent prieš tos naujosios evangelijos skelbėjus mokiniai nieko nesakydavo.

Tačiau Jablonskio lenkybė staugiai ėmė nykti, kai jis išvyko stu-

dijuoti į Maskvą, kur lenkų kalba ir kultūra nebegalėjo išsiskirti kokių ypatingų pranašumų, o tebuvo viena iš daugelio tautinių kultūrų šalia kitų (latvių, suomių ir kt.), ypač kad jau iš seniau buvo pavyzdžių, rodančių, jog ir slegiamos mažosios tautos turi moralinę teisę, o taip pat ir galimybių išlaikyti savo tautinę bei kultūrinę individualybę. Jau kuris laikas besireiškiančios višumėnės demokratinės ir priešcarinės tendencijos vedė į platių gyventojų sluoksnių, liaudies reikalų gynimą, kartu ir jų tautinės kultūros ypatybių, taip pat ir gimtosios kalbos vertinimą, branginimą. Jablonskis Maskvoje rado lietuvių studentų būrelį, kuris rūpinosi lietuvių kalbos mokytojų ir rašytojų reikais, ypač kad jau iš seniau buvo ir tokių, kuriems lietuviybės apaštalai patikdavo, bent prieš tos naujosios evangelijos skelbėjus mokiniai nieko nesakydavo.

Tačiau Jablonskio lenkybė staugiai ėmė nykti, kai jis išvyko stu-

dijuoti į Maskvą, kur lenkų kalba ir kultūra nebegalėjo išsiskirti kokių ypatingų pranašumų, o tebuvo viena iš daugelio tautinių kultūrų šalia kitų (latvių, suomių ir kt.), ypač kad jau iš seniau buvo pavyzdžių, rodančių, jog ir slegiamos mažosios tautos turi moralinę teisę, o taip pat ir galimybių išlaikyti savo tautinę bei kultūrinę individualybę. Jau kuris laikas besireiškiančios višumėnės demokratinės ir priešcarinės tendencijos vedė į platių gyventojų sluoksnių, liaudies reikalų gynimą, kartu ir jų tautinės kultūros ypatybių, taip pat ir gimtosios kalbos vertinimą, branginimą. Jablonskis Maskvoje rado lietuvių studentų būrelį, kuris rūpinosi lietuvių kalbos mokytojų ir rašytojų reikais, ypač kad jau iš seniau buvo ir tokių, kuriems lietuviybės apaštalai patikdavo, bent prieš tos naujosios evangelijos skelbėjus mokiniai nieko nesakydavo.

dėjusi J. Basanavičiaus pradėtoji leisti „Aušra“.

Matyt, jau Maskvoje Jablonskis nusistatė, kad jo studijų specialybė klasikinė filologija jam duos pragyvenimą, o pats jis galės dirbti tautinį liuanistinį darbą, ypač padėti ugdyti vieną svarbiausių mūsų tautinės raškos priemonių ir tautybės pagrindą — lietuvių kalbą, labiausiai bendrajam tautos kultūros ir civilizacijos gyvenimui skiriamą jos rūšį — bendrinę rašomąją kalbą. Tam taip pat jis galėjo rasti paskatos paskaitose prof. F. Fortunatovo, kuris tada universitete skaitė fakultatyvinį lietuvių kalbos kursą, ir ypač prof. F. Koršo, kuris įdomiai, patraukliai mokėjo atkreipti dėmesį į vieną ar kitą mokslinę lietuvių kalbos problemą.

Rašomosios kalbos normų šaltinis

Intensyvi ir vaisinga ankstyvoji Jablonskio kalbinė veikla pasireiškė 1889 — 1896 m. laikotarpiu, kada jis mokytojavo Mintaujos gimnazijoje, dėstydamas lotynų ir graikų kalbas. Toje gimnazijoje mokėsi palyginti daug ir lietuvių (1890 m. apie 28 proc. visų gimnazijos mokinių). Jablonskis čia palaikė santykius su į lietuviškąją veiklą ištraukusiais mokiniais, padėjo pataisyti tų mokinių „Kūdikio“ draugijos (kurios vienas uždavinys buvo ir lietuvių kalbos mokymasis) įstatus, aktyviai dalyvavo varpininkų veikloje, nemaža parašė „Varpui“ kalbinių straipsnių, taisė to laikraščio kalbą. Mintaujoje Jablonskis turėjo progos giliau apsvaistyti tuos pagrindus, kuriais turėtų remtis rimtos kalbininko pagalbos reikalaujantis to meto lietuvių rašomosios kalbos norminimas ir ugdymas. Tai daryti jam padėjo ir susipažinimas su latvių kalbininku K. Miūlenbachu, latvių kultūrininkais bei jų raštais, kuriuose jau anksčiau buvo pradėtos nagrinėti latvių rašomosios kalbos problemos, ieškoti principų, kuriais turėtų ta kalba remtis, kovodama su ją gožiančia svetimybių įtaka.

Šiaip būdamas apsitrynęs, Jablonskis jau ir stoja į mūsų rašomosios kalbos tvarkymo ir puoselėjimo darbą. 1890 m. „Varpė“ pasirodo pirmas brandžiai parašytas Jablonskio straipsnis, skirtas kun. M. Miežinio „Lietuviškos gramatikos“ (1886) kritikai. Ta proga Jablonskis ir nurodo tuos pagrindus, kuriais lietuvių rašomoji kalba turėtų remtis, būtent gyvą žmonių (pirmiausia nenutautusių kaimiečių, valstiečių) kalbą su savaisiais dėsniais, žmonių kalbos kūrinius (pasakomis, patarlėmis, priežodžiais), o taip pat tą žmonių kalbą mokančiais autoriais (kaip Donelaitis, Daukantas, Valančius, Baranauskas ir dar keletas kitų). Geros gramatikos autorius turįs ne tik tokiu pagrindu tesiremti, bet ir sugebėti kalbos duomenis mokliškai doroti ir aiškinti, tam būti susipažinęs bent su vokiškomis A. Schleicherio ir Fr. Kuršaičio lietuvių kalbos gramatikomis. Miežinio gramatikai tie reikalavimai svetimi,

(Nukeltas į 2 psl.)

Kertinė Parastė

Lituanistika čionykščiuos universitetuos

Red. pastaba. Šiuo metu lietuvių kalbos ir net praplėstos lituanistikos dėstymas Amerikos universitetuose kažkaip suaktualėjo, aktualinamas pačių lietuvių, o universitetams, jeigu tik yra studentų, lietuvių kalbos nesikratant. Atsiranda net ir stambesnių projektų planai, liekanti vietos visai lituanistikos katedrai. Šiokių nuotalkų kontekste siūlome susipažinti su konkrečia lietuvių kalbos ir lietuvių literatūros dėstymo tikrove Illinojaus valstybiniam universitetui, Chicagoje. Ten lietuvių kalbos ir literatūros kursas dėsto dr. Marija Stankuvienė - Saulaitytė. Pastaruoju metu ji išsuntinėjo savo laisvą lituanistiką besidomintiems. Ji čia pateikiame ir mūsų skaitytojams, manydami, kad prie daugiau ar mažiau teorinių svarstymų gali būti naudinga ir realioji konkretybė, išplaukanti iš tiesioginės patirties.

Gerbiamieji ir mielieji!

Ziemos ketvirtis jau įpusėjo. Kadangi jau galima šiek tiek susigaudyti ir kadangi jau tenka galvoti apie kitą rudenį, rašau šį laišką.

Studentų dabar yra 30 — ketuolika daugiau negu rudenį. Dauguma jų perėję liuanistinių mokyklų programą. Penki mokosi lietuviškai kalbėti. Keturi nori liuanistiką studijuoti kaip šalutinę mokslo šaką.

Trys lietuviai yra dovanoję knygų — viso apie 40. Dar pas vieną turiu atsiimti. Finansinės paramos gauta 100 dol. rudenį. Lietuvių fondas yra davęs apie 1,400 dol. stipendijoms tiesiogiai studentams. Foto kopijas ir pan. iki šiol finansavo dėstytoja. JAV LB švietimo taryba žadėjo 1,000 dol. svarbiems reikalams.

Pirma noriu panagrinėti tris faktus ar principus. Slavų departamento situaciją, studentų skaičių, einamuosius reikalus ir problemas. Čia gal atrodo ne esminiai dalykai, bet jų sprendimas priklauso nuo principų.

Rudenį visi buvome gana optimistai. Pasisėkė darbščiam komitetui Illinojaus universitete išsi-

kovoti liuanistiką. Universitete „Liberal Arts and Sciences“ dekanas naujas ir europietis. Neseniai tačiau iškilo kai kurie duomenys. Pagaliau universitete svarbu skaičiai — dekanas yra matematikas, atsiminkime. Yra faktas, kad Slavų departamentas yra brangiausias visame „Liberal Arts and Sciences“ fakultete. Tai apskaičiuojama vienos įskaitos valandos kaina. Vidurkis yra 34,15 dol. „per quarter hour“. Anglų kainuoja 30,60 dol.; fizikos, iki šiol brangiausias, išeina 59,13 dol. Slavų skyrta valanda kainuoja 69,00 dol. Tuo niekas nesidžiaugia. Todėl spaudžiama sumažinti profesūrą, kad išlaidos sumažėtų. Sumažinti profesorų skaičių būtų žalinga naujai įvestai daktarantų programai. Todėl dabar mūsų departamento nėra labai linksmas.

Mokėti pavaduotojams — „Teaching assistants“ — universitetas visai atsisako. Be tokios pagalbos retas studentas pajėgs slavistiką studijuoti. Mūsų tai dabar neliečia, bet kitu būdu mums tai labai svarbu. Labai sunku būtų įjungti kitą universiteto samdomą asmenį. O kito asmens reikia vesti pokalbiams su mažai mokančiais („Language lab“) ir praveisti pradinį kursą, kad galėtume siūlyti daugiau aukštesnio laipsnio kursų ir, tuo pačiu, kad galėtų bet kada įsijungti nauji studentai. Tačiau: turint pinigų, galima „T. A.“ pasamdyti. Tai kainuotų 5,000 dol. mokslo metams. Tas pavaduotojas ne vien pats mokyto, bet ir pats mokytošas, profesorius padedamas. Manau, kad mums yra svarbu tuo būdu ruošti dėstytojus. Šį ketvirtį pasamdyti du studentai praveisti pokalbiams su silpnai kalbą mokančiais. Jiems būtų mokama iš JAV LB švietimo tarybos mums skirtų pinigų.

(Nukelta į 2 psl.)

Didysis mūsų kalbos ugdytojas ir normintojas

(Atkelta iš 1 psl.)

jis neskiria lietuvių kalbos žodžių bei pavyzdžių nuo svetimųjų, kalbos duomenis nevienaraiškinas klaidingai.

Prieš imdamas arti apieštus to meto mūsų raštų kalbos dirvonus, Jablonskis 1893 m. "Varpe" (Nr. 3) apžvelgia jos pastarojo dešimtmečio raidą (Mūsų raštų kalba 1883 — 1893). Čia jis pažymi, kad lietuvių vadovali, pradėję leisti "Aušrą", "visa širdimi troško iškelti tėvynę ir jos kalbą", tačiau kalba besirūpinančio to meto veikėjai nekritiškai džiaugėsi pažūra, kad mūsų kalba esanti visų kalbų motina, o mūsų kaimynų kalbos — žargonas, sudarytas iš mūšiškos su neaiškiais priedais. Todėl tokie autoriai neretai ir svetimuosius lietuvių kalbos žodžius laikė lietuviškais, o patys neįtę reikalo savo gimtosios kalbos mokytis. Tokie rašytojai, priversti ilgesnį laiką gyventi svetur, tik vaikystėje tegavę kiek progos pagyventi sodžiūje gimtosios kalbos aplinkoje, ką rašydami dabar apie dalykus, nesantius sodžiūje, paimtus iš svetimų šaltinių, nusakę pagal svetimuosius sintaksinius pavyzdžius. Tokie autoriai ir tikrai ar tik tariamai trūkstantys žodžius kalasi, nesukdami galvos, kaip žodžiai mūsų kalboje sudaromi, ir tuo būdu "daugelis mūsų rašytojų, ar šiep ar teip, visgi nutauto" (Jablonskio pabrūkta). Tačiau jau esanti nors maža, bet gajį rašytojų saujelė, kuri mokanti rašyti gana gryną lietuvių kalbą, ir nuo jos priklausiantį mūsų kalbos ateitį. Šių autorių kelias esąs vienintelis tikras rašto kalbos augimo kelias, atsižvelgiant, kaip ir latvių nusistatymas rodamas, ir žmonių, tautosakinės kalbos dėsnių pagrindą. "Ne vieną nutautėlį gali pati tokia kalba atgaivinti ir pritraukti ant tikro kelio".

Netikusios darybos naujadarų atsivertimas

Miežinio gramatikos recenzijoje turėjęs progos nurodyti autentišką žmonių kalbos šaltinį lietuvių kalbos gramatikai rašyti, pastarojo dešimtmečio (1883 — 1893) raštų kalbos apžvalgoje išskėsi priežastis, dėl kurių toje kalboje prisiveista netikusių žodžių ir formų. Jablonskis išiešė imasi tas formas įvertinti, atsižvelgiant, pasiremdamas mūsų pačių gyvosios kalbos kriterijais.

Pirmiausia jis atkreipia dėmesį į daugelį nevykusiai sukurto naujadarų, nesutinkančių su lietuvių kalbos žodžių darybos dėsniais, parodydamas, kokios kuriam reikalui vartojamos prielagos, priešdėliai ar sudurtiniai žodžiai, kurie šių darybinių elementų su kuriais dedami ir kurių reikšmė tie elementai mūsų kalbos žodžiuose vartojami. Tuo būdu, pavyzdžiui, jis parodo, kad to yra netikėtos to meto mūsų raštuose vartojamos (net ir šiandien kartais pasivaadinančios) žodis *rašėjas* (su prielaga — *ėjas*), nes iš *rašyti* tegalimas *rašytojas*. Netikusi esanti ir *ateitinė*, *praeitinė*, nes iš veiksmo žodžių padaryti žodžiai su prielaga *-tinė*, *-tinis* turį pasyvinę reikšmę (plg. *pirktinis* arklis "pirktas a." *gimtinis* kraštas "kraštas, kur kas gimęs"), tad jų vietoje Jablonskio siūloma ateitis, *praeitis* (darybiškai gretintinos su *mirtis*, *sugaistis*, *prapultis*), kurios ilgainiui ir imtos visuotiniai mūsų raštų kalboje vartoti. Vėl Jablonskis nurodo, kad kartais raštuose lietuviška prielaga ne savo reikšmę vartojama, kaip pvz. *rašysena*, kuri netinka "rašyti" pavadininti, nes šis žodis su prielaga *-sena* jau greičiau reiškias "Handschrift" (ang. būtų "handwriting"), kaip tai esą galima

matyti iš mūsų kalbos žodžių *eisena*, *bėgsena* (taigi reiškiančių ėjimo, bėgimo būdą). Netinkamai esą ir anuomet paplitę raštuose žodžiai *viengentis*, *vientautis*, nes čia pirmasis sandas *vien-*, pagal mūsų kalbos žodžių darybos dėsnius, yra būdvardinės reikšmės, kaip tai matyti, pavyzdžiui, iš: *vienplaukis* (be kepurės), *vienmarškinis* (be švarko) bėgioja. Tad geriau esą susidaryti *tautietis* (su prielaga *-ietis*), kuris reikštų žmogų, priklausantį tai pačiai tautai, kaip kad *giminietis* reiškia žmogų, priklausantį tai pačiai giminei.

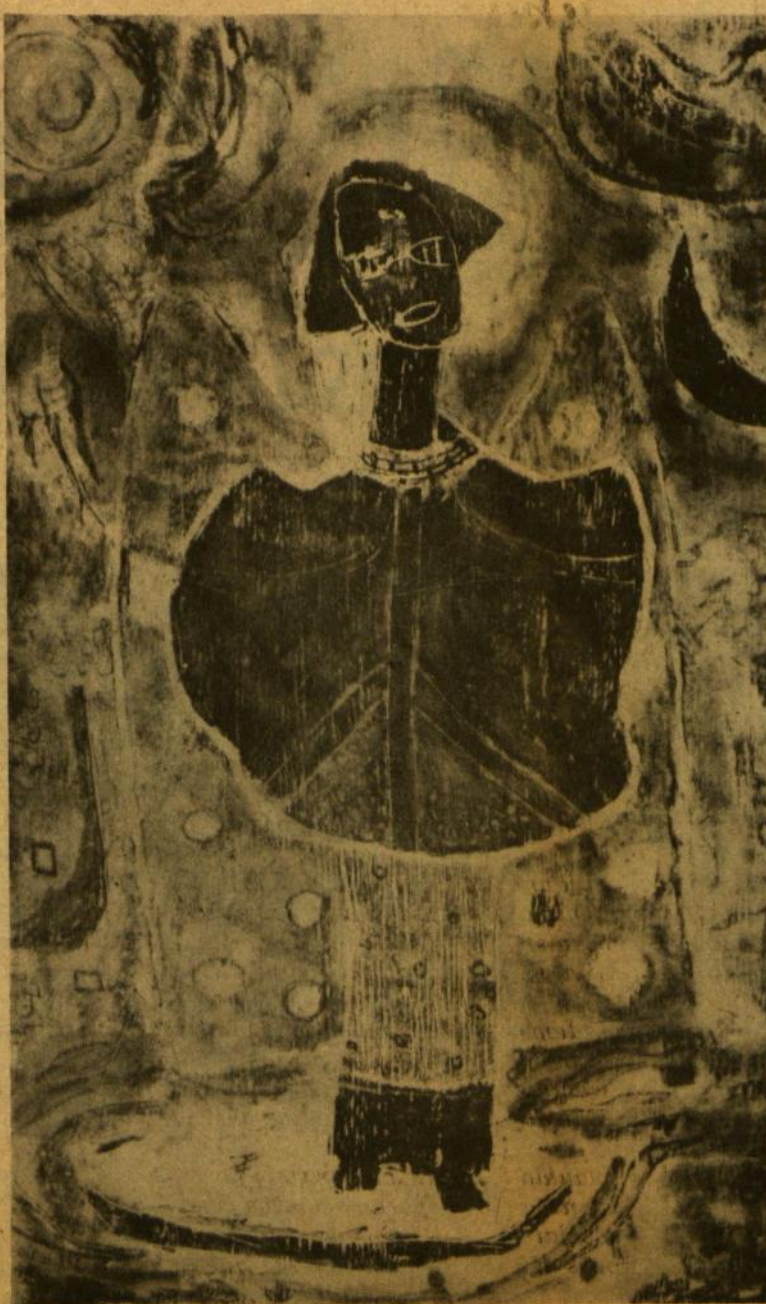
Taip elgdamasis Jablonskis išveisė iš mūsų raštų kalbos daugybę netikusių naujadarų, daugelį atvejų pasiūlydamas taisyklingsai sudarytu žodžiu (iš kitur paimtų ar paties susidarytų), nors vienas kitas jo siūlymas ir nepriėjo mūsų kalboje.

Rašybiniai rūpesčiai

Šalia žodžių bei terminų stiglius ir nevykusių naujadarų, tada rūpesčių kėlė ir mūsų rašybos, ypač raidyno netobulumas ir nenusistovėjimas. Jablonskis skundėsi, kad beveik kiekvienas XIX a. lietuvių laikraštis ar net ir autorius vartoja savotišką rašybą. Savo kritikoje ir siūlymuose jis daugiau žiūrėjo praktikuose raštuose, tik norėjo įvesti raidyne daugiau nuosakumo, gramatinės logikos, troško susilaukti daugiau vienybės. Jablonskis nurodė nenuoseklų kai kurių raidžių vartojimą vienos rūšies garsams reikšti. Jei vartojami atskiri rašmenys trumpajam ir ilgajam *i* ir *y*, tai jis dėl to nuoseklumo reikalavo dvejopo raidinio skirimo ir *u* atveju, nes tada tik viena *u* raidė trumpajam ir ilgajam balsiui tebuvo vartojama populiariuose lietuviškuose raštuose. Ilgieji balsiai turį būti skiriami nuo trumpųjų, ypač kad tai susiję su žodžių reikšmėmis (plg. *sūnus* ir *sūniūs*). Dėl to pat nuoseklumo Jablonskis patarė, šalia *dž*, vartoti ir dvirašmenį *tė* garsui "č" reikšti, nes judviečių tesama tu pačių garsų, tik pirmasis skardus, o antrasis duslus. Praktiškai esą rašyti *ie* (o ne *i* su maža ant šios raidės patupdyta *e*) ir *uo* (o ne *u* su maža o viršuje). Jablonskis taip pat nepritarė ir rašybai (raidynui) *J*. Basanavičiaus, kuris sakėsi norįs pašalinti "baurų mūsų rašybos jovalą", sujauktą iš įvairių tautų raidynų, įsivesdamas naujų diakritinių (su pridėtiniais ženklais) rašmenų, pvz. "č" garsui reikšti rašmenį *t* su kableliu apačioje, o "dž" garsui — rašmenį *d* su kableliu apačioje; taip pat "š" garsui — *s* su kableliu apačioje, o "ž" garsui — *z* su kableliu apačioje; vietoj *q*, *e*, *ij*, *u* rašydamas *an*, *en*, *in*, *un* ir kt.

Sintaksinio darbo pradžia

Pirmiausia rūpindamasis aktualiais tada žodyno (leksikos) bei naujadarų ir rašybos reikalais, Jablonskis gerai suprato, kad savoji, lietuviškoji mūsų kalbos prigimtis labiausiai reiškiasi sintaksės srityje. Jau minėtoje dešimtmėtinėje lietuvių rašomosios kalbos apžvalgoje jis ir pabrėžė, kad kai kurie mūsų autoriai rodosi nutautę, nes nemoka savo minčių išsakyti pagal lietuvių kalbos sintaksės dėsnius, tiesa, plačiau dar ir neiškeltus. Todėl Jablonskis retkarčiais savo kalbinių taisyklų straipsniuose pakaišiodavo ir taisytinių lietuviškos sintaksės pavyzdžių, vartojamų raštuose, nurodydamas, kad pvz. žodžių samplaiką *uždėti kromą* yra lenkų žaložė *kramė* sekimas; kad žodžių samplaiką *mokyklos dėl apšvietimo* žmonių turėtų būti pakeista į *mokyklos žmonėms šviesti*, nes

Viktoras Petravičius. Erdvė (spalvota grafika) iš Lietuvių dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre Chicagoje.

dėl lietuvių kalboje vartojama priežastis, ne tikslui bei paskirčiai reikšti; kad posakis *iš priežasties valymo kalbos* yra lenkybė (polonizmas), keistina *į dėl valymo kalbos* ir t. t. Tačiau tuo metu lietuvių kalbos sintaksė esant labai maža tetrinėtai, Jablonskis XIX a. gale dar turėjo pasitenkinti vienu specialiu straipsniu, vardu "Medega sintaksiai" (1893 m. "Varpo" Nr. 10), kuriame, daugiausia gyvosios kalbos ir geresnių lietuvių autorių pavyzdžiais, išskė lietuvių kalbai būdingų sintaksinių ypatybių sakiniuose su bendratimi, siekiniu, tikslo naudininku, vertingu ne tik praktikai, bet ir moksliui.

Pirmoji jablonskinė gramatika

Pradinį Jablonskio kalbinės veiklos laikotarpį užviršijo 1900 m. parašyta ir 1901 m. Til-

žėje Petro Kriaušaičio slaptyvardžiu išspausdinta, laimėjusi amerikiečių SLA (Amerikos lietuvių susivienijimo) konkurso premiją, "Lietuviškos kalbos gramatika. Rašytojams ir skaitytojams vadovėlis". Šis vadovėlis tai smarkiai esant labai maža tetrinėtai, Jablonskis XIX a. gale dar turėjo pasitenkinti vienu specialiu straipsniu, vardu "Medega sintaksiai" (1893 m. "Varpo" Nr. 10), kuriame, daugiausia gyvosios kalbos ir geresnių lietuvių autorių pavyzdžiais, išskė lietuvių kalbai būdingų sintaksinių ypatybių sakiniuose su bendratimi, siekiniu, tikslo naudininku, vertingu ne tik praktikai, bet ir moksliui.

Adolfas Valeška

Iš Lietuvių dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre Chicagoje. Paroda galerijoje vyksta iki kovo 2 d.

Lituanistika čionykščiuos universitetuos

(Atkelta iš 1 psl.)

Vienas tų studentų yra pradėjęs ruošti pokalbiams vadovėlį pagal *Introduction to Modern Lithuanian*, dr. Reklaitienės įvestą vadovėlį. Tą studentą norėčiau pasamdyti paruošti pokalbių spausdinti. Tam reikia pinigų jo algai ir pačiam spausdinimui.

Tuo pačiu čia jau paminėtina, jog šiomis dienomis gauta iš Švietimo tarybos žinia, kad ji studentams asistentams žiemos ir pavasario ketvirtį, svečiams lektoriams bei studentų premijoms rudens ir žiemos ketvirtį ir lektūrai medžiagai daugini yra paskyrusi 1000 dolerių.

Užbaigiu paskutinįjį paragrafą pavyzdžiui, nes tuo noriu kaip pabrėžti. Rūpinamasi studentų skaičiumi. Faktas, kad lituanistika UICC neišlaikys, jeigu nebus patenkinamo studentų skaičiaus. Visai bandoma ju rasti: komiteto siūlomos stipendijos, premijos. Tai labai svarbu. Bet svarbiau, esu įsitikinusi, yra studentui pajusti, kad jis čia ką nors išmoksta, kad jo mokslas naudingas, kad gali užsidirbti bent dalį pragyvenimo iš savo mokslo. Iš patriotizmo čia mažai naudos. Universitetas vis tiek yra mokslo institucija, ir tas mokslas turi risti su suaugusio žmogaus gyvenimu ir pragyvenimu. Dėstytoja iš savo pusės gali duoti maisto protui — gali sužadinti

kuri faktiškai buvo ir "Aušros" priimta, o pačios gramatinės (ypač morfologinės) kaitibinės) lytys beveik niekuo nesiskiria nuo Kuršaičio gramatikos pateiktųjų, ypač kad ir būsimieji varpininkai jau 1888 m., Petro Kriaušaičio patariamai, buvo nutarę laikytis Kuršaičio gramatikos.

Tokia buvo ankstyvesnė Jono Jablonskio kalbinė veikla, platesniems skaitytojams sluoksniams mažiau težinoma, bet labai reikšminga, pagrindusi ir tolimesnė šio didžiojo mūsų rašomosios kalbos normintojo ir puoselėtojo darbuotė. Mes čia tos veiklos aprašymu ir apsiribojame. Tik dar pridursiu, kad tolimesnė sėkmingą Jablonskio kalbinę veiklą, kuri ir platesniajai visuomenei daugiau pažįstama, nulėmė visuotiniai mūsųose vyravę lietuvių kalbos vadovėliai, kalbinės knygų recenzijos bei gausūs kalbinių taisyklų straipsniai, jo vadovauti lietuvių kalbos kursai mokytojams, kurie, kartu su jo vadovėliais, per mokyklą palaipsniui ir prigyde jaunojoje kartoje jablonskinis kalbos norminimo pagrindus.

norą gilintis ir suprasti; gali nurodyti tam tikrą ryšį su gyvenimu. Bet visuomenė irgi turi užduoti. Ji turi surasti vietą lituanistikai studijuojantiems. Galbūt lietuviams reikia mokytojų, vertėjų, literatūros kritikų. Tam ir yra lituanistika. Ji nėra tam, kad galėtume pasigirti, kad UICC turi lituanistiką. Nėra tam, kad studentai būtų viliojami patriotizmu labui. Mes gyvename čia, ir čia yra darbų, reikalaujančių tam tikro mokslo. Dėl to UICC siūlo lituanistiką. Studentai gali išmokti verst, mokytojauti, kritiškai galvoti. Jie gali paruošti kai kuriuos vadovėlius. Bet juos reikia į visa tai įjungti ir jiems reikia atlyginti.

Dar viena grupė, lietuvių aplėsta. Universitetuose ypač vakarais studijuoja daug žmonių, jau turinčių šeimas ir darbus. Pasaulis keičiasi, mokslas keičiasi. Turėtume rūpintis, kad ir lietuvių, jau dirbą ir šeimas auginančių arba užauginę, toliau studijuotų. Mokslas nėra pasiekiamas, užbaigiamas. Su kiekviena knyga ko nors naujo išmokstama. Dvasia minta protaudama. Kodėl negali mokslus "užbaigę" ar jų nepradėję tokie lietuviai dalyvauti universiteto gyvenime ir protavime? Ir kodėl negalėtų jie lituanistiką gilintis ir su kitais dalyvaujančiais dalintis įžvalga bei patirtimi? Nėr ir lituanistinių mokyklų mokytojai galėtų čia dalyvauti, nes mokslas yra ne vien žinių perdavimas, kiek bendrai įsijojimas gilesnės įžvalgos, tikslinio fakto, kai tas mokymasis yra suaugusiųjų tarpe. Dalyvavimas universiteto gyvenime praturtintų ir bendrąjį lietuvių gyvenimą, veiklą. Universitetas nėra tik visai jauno žmogaus apilinkuma. Tam tikra prasme tai yra gyvenimo būdas, reikalaujantis moksline pažanga, su kitais kalbėtis mokslo temomis, kritiškai vertinti įvairias apraškas. Čia bendrybė, bet gal drįstina pasakyti, kad lietuviams atsigavus finansiniai, atėjęs laikas jiems pasigilinti moksle — ne vien savo tarpe, bet ir gyvenamojo krašto akademiniame pasaulyje. Turime mokslininkų, bet universitetas, apima daug didesnį būrį. Galvoti apie Vilniaus universitetą mums svarbu, bet mūsų akademinis gyvenimas vyksta čia, dabar.

Laimingu atveju prieš lituanistiką dėsčiau anglų kalbą ir literatūrą. Tą sritį ir pedagogiką išmokau tiksliai ir šaltai. Todėl kai kuriais atžvilgiais nesu gailėstinga. Lietuviškuose dalykuose pasiekiami to, ko siekiame. Turime siekti svarbių dalykų pirmo eilės, o gal tik antrą už širdies griebiančių. Vilniaus universitetas yra gyvybiniai svarbus Lietuvai kaip mokslo institucija. Mūsų mokslo įstaigos yra tiek pat svarbios ir tuo pačiu būdu svarbios mums. Sentimentali mūsų neišgelbės.

Einaujų reikalų saraše yra šie: biblioteka, vadovėliai, asistentai, kursai. Atskirai bus rašoma bibliotekos reikalu. Knygų reikia: pačių svarbiųjų bibliotekoje nėra. Beletistikos nėra. Lituanistiką pradedančios dvi studentės išjieskojo lietuviškų knygų lentynas ir nerado nė vienos joms reikalingos. O knygos pirkti lituanistikos skyrius neturi nė vieno cento.

Vadovėlių, žinoma, trūksta. Literatūrai galima vartoti ir kita kalba arba užrašais principus perduoti, nagrinėjant lietuviškas knygas. Pradiniam kursams tačiau medžiagos nėra. *Introduction to Modern Lithuanian* nepakanka ir ne visai tinka. Pratiimų per mažai, per daug greit viskas pristatoma. Kirčiavimai be reikalo skirta vieta, pratimai labiau reikalingi. Šiam vadovėliui reikia daug pagelbinės medžiagos. Kaip minėta, yra kas

bent konversacinę dalį paruoštą. Taip pat reikia pinigų, kad būtų galima papildančią medžiagą studentams parūpinti. Pagalvokime ir toliau: kokį vadovėlį vartoti, studijuojant poeziją arba dramą? Ir todėl reikia biblioteką praturtinti — tada studentas gali surasti vieną dramą vienoj knygoj, kitą kitoj. Tiesiog kvaila, kad įdomūs mūsų veiklai, nagrinėjimo verti, būtų sunkiai prieinami lituanistikai studijuojančiam studentui.

Asistentų reikia pokalbiams pravesti ir pradiniam ar kitiems kursams dėstyti. Tuo tarpu atrodo, tik pirmos rūšies asistentų galėtume samdyti. Jau dabar su jų pagalba pradedantiesiems geriau einasi.

Kaip tik šiuo metu peržiūrėti Slavų departamento kursai — dalinai todėl, kad įvestas daktaratas. Aš irgi šiom dienomis projektuojau kursų. Jie reikalingi lituanistikai toliau studijuojantiems: jų reikia daugiau ir įvairių. Būtų visai kas kita, jeigu būtume bent dviese. Lietuvių visuomenė turėtų, manau, to siekti — profesūros įvedančios studentus į lituanistiką įvairiose jos srityse bei fazėse. Bet tai manoma, tikrai turint didesnį skaičių studentų, o studentams reikia jų gyvenimams aktualių kursų.

Taip ir grįžtame prie šio ilgo laiško pradžių. Dabar seks jo lyriška pabaiga.

Sunku gyvenimą įsivaizduoti be mokslo. Sunku Ameriką įsivaizduoti be universitetų. Ir savo lietuviškajam pasauliui siūlydome universitetą. Yra kitų, labai svarbių mokslo institucijų. Gal galėtume konsoliduoti, susitarti, vieni kitiems padėti žiniomis bei įskaitomis. Vakarašiai arba savaitgaliais galėtume nagrinėti lietuvių literatūrą. Ar ji tuo nesustiprėtų? Galėtume rašyti studijas, pagyvindami spaudą, praturindami savo gyvenimą. Atsakingi už save esame mes patys. Tuo mes padėtume ir Lietuvai ir lietuviybei. Vilniaus universiteto kuriose nenagrinės Bradūno. Chicago lietuvių psichologijos net nestudijuoj. Už išievoję esančią lietuvių tautos dalį tiesiogiai atsakingi esame tik mes, kurie tuo pačiu ne mažai dalimi esame atsakingi ir už kitą tautos dalį.

Kaip puiku, kad Lietuva nors trumpai buvo nepriklausoma. Tų metų žymę nešiojame savo širdyse.

Su Vasario šešiolikta

Marija Stankuvienė-Saulaitytė

Nauji leidiniai

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1980 m. sausio mėn., Nr. 1. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Administruoja A. K. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Redaktoriaus žodžių minima "Laiškai lietuviams" 30 metų sukaktis; žiupsnį minčių apie meilę paberia Anicetas Tamošaitis, S.J. Šv. Raštą pamoko skaityti P. Daugintis, S.J.; mirga daug ir kitokių įvairiausių temų bei šiaip informacijų. Puslapių papuošti dail. Povilo Kaupo tapybomis.

• EGLUTĖ, 1980 m. sausio mėn. Lietuviškas laikraštėlis vaikams išvijoje. Leidžia ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Vyr. redaktorė — ses. O. Mikailaitė. Administratorė — Danguolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 7 dol.

Estijos laisvės dienai - Vasario 24-tai

Estu PEN klubas, jū literatūra īševījoje ir tēvynēje

ALEKSIS RANNIT

vus, estu PĒN klubas buvo uždarytas, kaip "žydiškai masoniška organizacija, nereikalinga darbininkų klasei". Per pirmąją Sovietų okupaciją (1940 — 1941) ir ją sekusią vokiečių okupaciją (1941 — 1944), estu PĒN veikė pogrindyje. Gelbėdamiesi nuo vokiečių ir nuo antrosios sovietų okupacijos, kuri vis dar tebesitęsia, dauguma estu PĒN narių pasitraukė iš Estijos. Nuo to laiko tarptautinei PĒN valdybai nepripažįstant estu PĒN skyriaus uždarymo, estu PĒN aktyviai ir nepertraukiamai veikė Vakaruose. Iš pradžių estu PĒN klubas įsikūrė Švedijoje, o nuo 1971 m. JAV-se. Nuo to laiko iš-eiviai rašytojai sukūrė 140.000 puslapių grožinės literatūros. Nuo 1973 m. jo pirmininku buvo Ants Oras, tarptautiniai žinomas literatūros istorikas (pirmos monografijos apie T. S. Eliotą autorius), poetas, vertėjas, eseistas. Nuo 1971 m. sekretore yra Asta Wilmann, žinoma rašytoja, dramaturgė ir kritikė. Daugelis estu PĒN klubo narių profesorai JAV, Kanados ir kitose universitetuose, tik nedaugelis jų atsi-dėję vien kūrybai. Estu egzilu skaičius nesiekia nė 80.000.

Mes turime du literatūros žurnalus. Vienas jų, MANA, leidžiamas Toronte, o kitas — TULIMULD išleina Lunde, Švedijoje. Taip pat Lunde veikia mėnesinio knygos klubas. Jis gali nusteblinti kai kuriuos mūsų amerikiečius draugus tuo, kad, atsižvelgiant į nedidelį estų tremtinių skaičių, estų romanų tiražas siekia nuo dviejų iki trijų tūkstančių egzempliorių. Poezijos rinkinių tiražai siekia nuo vieno iki dviejų tūkstančių egzempliorių. Kai kuriais atvejais, kaip pvz., Henrik Visnapuu ir Marija Under, (dviejų žymių poetų tremtyje) knygu tiražas pasiekė 10.000 egzempliorių. Ir taip yra, kartojų, 80.000 žmonių grupėje, Marija Under gal yra žymiausia visų laikų estų poetė. Daugeli kartų buvo siūlyta Nobelio literatūros premijai. Nuo 1944 m. ji gyvena Stockholme. Dabartinio metu ji yra vienintelė gyva tarp-tautinio PEN klubo garbės naryė.

Skaitytojai, nori susipažinti su jos kūryba, mielai gali perskaityti Ants Oras apybraižą: „Marie Under and Estonian Poetry“, paskelbtą „The Sewanee Review“, 1970, 247 — 268 psl. Ir kitose anglų kalba knygose apie poetę rašoma: Baltic Eclipse, London, 1948, Estonian Literary Reader, Indiana University Press, 1963 ir Estonian Literature in Exile, Lund, 1967.

Estai turi ir kitų rašytojų, kurių kūryba gali būti įdomi amerikiečiams skaitytojams. Specialiai apie klestinčią estų poeziją JAV-se rašo Brown universiteto profesorius ir estų PEN narys, Victor Terras leidinyje *Proceedings of the Comparative Literature Symposium, Ethnic Literature Since 1977; The Many Voices of America*, Texas University, 1978, Vol. 9, 175 — 192. Ivar Ivask, estų literatūros istorikas, poetas, kritikas ir estų PEN klubo narys, redaguoja labai vertinamą žurnalą *World Literature Today* (anksčiau *Books Abroad*). Estų PEN valdybos narys, prof. Paul Saagpaak, dėstąs Massachusetts universitete, per pastaruosius trisdešimt metų ruošia stambų estų — anglų kalbų žodyną. Tas žodynas apima 1.500 puslapių. Šiais metais jį atspaudė Yale university Press.

Okupuotos Estijos literatūrinė buklė geriausiai galima apibūdinti pasakius, kad ji yra intelektualų išprievartavimas; jo reiškimai nuolat varžant komunistų vaizdžios įsakymams. Penkeriojo cenzūra yra rašytojo kasdieninio gyvenimo dalis. Rašytojas, iš anksto žinodamas, jog negalės išleisti savo knygos, parašytos taip, kaip jis norėtų, iš baimės cenzūruoja patį save. Kartais tai būna labiausiai žalinga cenzūra. Po to seka oficiali, politinė cenzūra (neabejotinai komunistinė) pažiūra visad turi būti ryški), toliau seka cenzūra rusinimo atžvilgiu (nieko negalima kritikuoti, kas rusams leista), estas rašytojas turi parodyti, kad visa kultūra atėjo į Estiją, Vakarų šalį, iš Rusijos. Stiliaus požiūriu cenzūra pripažįsta tikru ir teisingu tik realistinį stilių. Kalba irgi cenzūrojuama, nes literatūri-

*Šaukimų
kelias*

Ago
Jōger

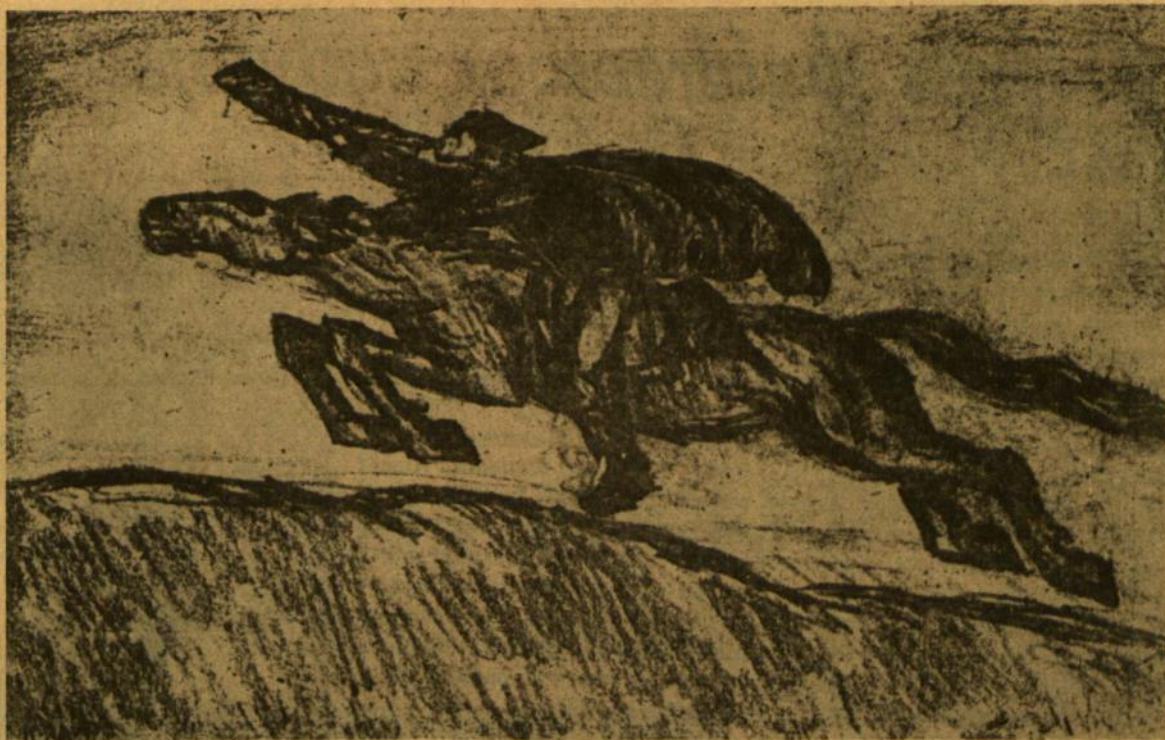
*Ateisim, ateisim mes juodąją naktį,
Ar ryto aušrinei pragydus mum žodi,
Ateisime ryto tiesoj melo plakti
Ir rytmečio purpuro groži parodyt.*

*Ereli jaunasis, jēgas dar kaupi tu —
Gyvenimas greit stot kovon įsakys tau,
Sudrumstęs žaviųjų sapnų tavo rytą,
Gražiausiąją valandą tavo jaunystos.*

Nors temsta dangus mum, nors dienos taip blankios,
Taip plaka širdis man, taip saukiasi draugo —
Iš vieno pakils tuoj darbingos mūs rankos —
Kur drožlės, kur skiedros — laivai tenai auga.

*Ir plaukia laivai tie mūs darbo ī jūres,
Juos neša erelio sparnais audrās vējai —
Tie vējai mum giesmē, mum himnā nūn kuria,
Kovos džiūgesiais visad darbas žavējes.*

*Ir mūs akyse nūn šventadieniai žiba,
Ir derliaus auksinio mum tviska aruodai —
Tik džiaugsmas teatžymi nuovargio ribą,
Kai derliu ruduo iš lauku suimt duoda.*

Kristjan Raud (estas, 1865—1943).

Šauklis (plešinis)

*Ir gaudžia dar sieloj šventieji tie gojai,
Kur sentėviam karžygiam gaudė kadaise,
Ir jausmą tą laisvės giesmė pakartoja,
Galinga, kaip karžygiai, audrų nepaisė.*

*Tatai mes ateisime juodąją anktį,
Ar rūko apsemtąjį melsvąjį rytą,
Ateisim jaunatvės tiesa melo plakti, —
Ir visas pasaulis mum bus atdarytas.*

*Tad kilki, jaunatve, ī savāji keliņ —
Tavoji tauta tave ragina nūdien —
Mūs meilē, tēvu mūs skaisčioji šalelē,
Ugnies laukia tos, kur širdy tavo glūdi.*

*Pakilki, jaunatne, ižiebt ugnies tos!
Rytų — Vakarų mum čia užauja vėjai —
Krauju tiktai tuo, kur širdys' plaka estų —
Ne svetimom galiom — mūs dirvos gerėja.*

*Ar tu moteris, ar tu vyras — vis toja —
Viena ta pati mus juk priesaika sieja.
Ateisim audringoj jaunystos tiesoj mes
Ir mūsų laimės tad idėja!*

Vertè L.G.

Nauji leidiniai

nio veikalo kalba turi būti įmanoma suprasti ir paprasčiausiam žmogui.

Sitokiose sąlygose estų rašytojai turi kovoti savo heroinę kovą. Daugelis jų žuvo koncentracijos stovyklose, kalėjimuose, psichiatrinėse ligoninėse. Kitų, kaip Uku Masing, vieno žymiausių estų poetų, kūriniai niekad nebuvo atspausdinti knygos forma (vien tik keturi Masingo eilėraščiai per pastaruosius 40 metų rotatorium atspausdinti universiteto žurnalėlyje. Estų PEN klubas yra gaves daug slapty laišku, kuriuose nepaprastai džiaugiamasi estų PEN klubo veikla užsienyje kaip nepriklausomo tarptautinio PEN nario, ir jie mus prašo testų kovą ir rašyti tomis temomis, kurios jiems yra draudžiamos. Išvertė P. Gaučys.

Jonas Balys, VAIKYSTĖ IR VEDYBOS. Lietuvių liaudies tradicijos. "Lietuvių tautosakos lobyno" VIII t. 1979. x, 172 ps. Tekstai: lietuviškai, vokiškai ir angliškai. Užsisakyti galima tik iš leidyklos: Lithuanian Folklore Pub., 1105 Chiswell Lane, Silver Spring, Md. 20901. Kaina: 6 dol. (persiuntimas 60 centų). Atspausda 300 numeruotų egz.

Tai jau āštuntoji čionykšcio „Lietuviu tautosakos lobyno“ knyga. Visi tie veikalai buvo parāšyti žinomojo mūsū tautosakininko dr. Jono Balio. Reikia tik stebėtis juo darbštumu ir ištikimumu savo akademinėi profesijai. Juk be šiū dr. J. Balio tautosakos mokslo veikalu išėjivia pastaraisiais dešimtmečiais šioje srityje liktū beveik be jokiū kreditū. O tai vis buvo knygos, be kuriū ateityje negalēs apsiēiti kiekvienas rimtesnis lietuviū tautosakos tyrinėtojas.

Pirmiausia skaitytojui jau bus įdomus ir labai informuojantis patis šios knygos įvadas — „Prataršios“. Tuoj pat bus aišku, ko galima tikėtis rasti šioje knygoje, kas pastaraisiais metais yra tautosakininkų nuveikta Lietuvoje, kokios nuotaikos tenai mūsų tautosakos atžvilgiu.

„Pratarties“ pradžioje rašoma: „Siame tome skelbiama medžiaga yra atsivežta iš Lietuvos. Ilgai truko, kol ją buvo galima paskelbti — laiko ir lėšų stoka buvo svarbiausios priežastys.“

„Prietarai ir burtai apie vaikystę ir vedybas šiais moderniais laikais kai kam galės atrodyti kaip prasmės nustojusios atgyvenos. Tačiau etnografas juose pastebės didelį idiomų dalykų: jų didelę geografinį išplitimą ir siekimą gilios senovės, net klasikinius graikus ir romėnų laikus“

Liečiant antrąją knygos dalį, sakoma: „Apie vestuves tenka perspausdinti vokiškai 1946 m.

Kristjan Raud (estab. 1865—1943)

Kanklininkas (pleštinys)

2MA Vienas klausimų, kokius Jules
-91- Romans kėlė, buvo: "Kokie yra
-92- jūsų ryšiai su Viduržemio jūros
-93- tautų kultūromis? Ar prancūzų
-94- bei italų idėjos pasiekė Estiją."
-95- A Aš atskaičiau, kad santykiai su
-96- Pietų Europos kultūromis yra su-
-97- daryti tiesiogiai ar per Vokietiją
-98- bei kitas Vidurio Europos
-99- tautas. Ir čia galbūt idomu pa-
-100- žymėti, kad, pavyzdžiui, Mallar-
-101- me's poezija ir Croce's "Estetika"
-102- į estų kalbą buvo išverstos de-
-103- simčia metų anksčiau negu į
-104- anglų ar kitas kalbas.

Estų knygų leidimas, procentiniai imant, yra didžiausias Europoje, išskyrus Islandiją, kitą aukšto kultūrinio lygio šalį. 1928 m. įsteigtas estų PEN klubas buvo ir vis dar tebėra savotiška rašytojų akademija, kurios nariai yra renkami, o ne priimami. Tarpkario laikotarpyje PEN buvo laiminga draugiškumo organizacija, kupina tarptautinio bendravimo dvasios, ir, kaip tokia, pasiekė ir suaktualino tarptautinio PEN statuto esmę. 1940 m. Sovietams Estiją okupu-

paskelbtą studijėlę. Jos atsiradi-
mo istorija tokia. Vokiečių oku-
pacijos metu viena jų įstaiga pa-
siūlė man parašyti apie lietuvių
vestuvių papročius studiją, pana-

siā ī žinomā L. v. Schroederio veikalā Die Hochzeitbrauche der Esten in Vergleichung mit denen der indogermanischen Völker (Tartu, 1888, Verhand. GEG. XIII). Toks pasitiekējams manos sūgēbējams galima buvo laikīti komplementu, be to, ir patīkama īdomi. Aš sutikau ī 1942-43 m. parāšiau vokiškai apybrazītu, nors mano darbo planas, apīmītis ir metodus buvo kitoki. [...] Dirbdamās Baltic University 1945-46 m., turējau daug laisvo laikīo īr, pasinaudodams gana gera Museum fur Volkerkunde Hamburgs bibliotēka, tā darba gerokai patobulināu*.

Po daugelio kitų paaiškinimų ir užuominų „Pratarmė“ baigiamą tokiais sakiniais: „Ši knyga yra skiriama ne praktikos, bet etnografinių ir folkloristinių tyrimų reikalsams. Todėl nekreipiama dėmesio į gražų jos apipavidalinimą ar lengvą skaitymą. — tai medžiaga būsimiems

tautotyriminkams ir jų disertacijoms".

• Vincentas Liulevičius, AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINIS VEIKLA. Išleido Pedagoginis lituanistikos institutas su Justo Lieponio šeimos ir Lietuvių fondo parama 1980 metais Chicagoje. Tiražas 500 egz. Kongreso bibliotekos katalogo numeris: 79-89702. Knyga 224 psl., gausiai iliustruota nuotraukomis.

Po įvadinės autoriaus pratarinės, veikalas suskirstomas į šiuos skyrius: 1. Žemės ūkis, 2. Nejudomo turto savininkai, 3. Įnamių laikymas, 4. Amatai, 5. Pramonė, 6. Prekyba, 8. Profesionalai, 9. Verslininkų organizuotė. Šie skyriai savo keliu dar skirstomi į daugelį smulkesnių poskyrių. Galle yra daromos išvados, duodama bibliografija, vardinys ir santrauka angli kalba.

Veikalas ir istorikui, ir ekonomistui, ir aplamai kiekvienam bus labai parankus ir įdomus. Ypač dar ir dėl to, kad šievišjos praelytę mes vis labiau linkime akcentuoti jos kultūrinę bei politinę vėklą. Ekonominis gyvenimas neretai likdavo vis lyg ir "pažemintas". Gerai ir vertai jį dabar pabrėžė Vincentas Liulevičius šiame savo plunksnos darbe.

AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖ VEIKLA

Galerija skaidrėse

Nežiūrint nuolat reikiama dėmesio dalei, Los Angeles lietuvių ilgus metus tebegyvena be pastovios meno galerijos. Tai suprantama, nes nėra nuosavo pastogaus būsto, kurį galima būtų pavadinti kultūros namais. Čia, kaip kadaise svajota, turėjo būti ne tik modernūs virtuvės įrengimai su baru, bet ir salė su teatru tinkama scena, taip pat ir patalpos dailės kūriniams eksponuoti. Deja, svajonės išalo dailių planų ledynuose, o pinigai — taupomoje kasoje.

Ačiū Apvalzdai: losangeliečių troškulys dalei yra suradęs gyvą atgarsį tapytojo Viktoro Vizgirdos pedagogiškoje samonėje. Jau kelintas kartas žiemės mėnesiai jis atvyksta iš Bostono pasisvečiuoti sūnaus Rimo šeimoje. Atvykęs džiaugiasi saulės malonumais, stebi gamtą, dirba prie savo gražesnių šikų. Bet tai dar ne viskas. Dailės meistras Vizgirda vykdo ir auklėtojišką misiją — supažindina tautiečius su lietuvių dailė. Reikia pasakyti, labai įdomiu būdu.

Prieš metus, žiemodamas Kalifornijoje, V. Vizgirda atsigaubė no j. dr. Zigmundo Brinkio talpia svetainėje stambų skaidrų rinkinį. Tą vakarą ekrane su paaiškinimais buvo rodoma daug kam nerastas pavergtos Lietuvos dailės pasaulis. Atsiskleidė net ir tie avangardiški paveikslai, kuriuos dailininkai, privengdami partijos kryptingo žvilgsnio, tausoja privačiose kėtuose.

Šių metų vasario 3 d., vėl Los

Angeles Griffith parko šlaite, jaunųjų kultūrininkų Dailios ir Jono Navickų vaizduose namuose, dailės profesorius Vizgirda pasirodė su nauja skaidrų panorama — su išeivijos dailės apžvalga. Šioje serijoje sukaupia maždaug 50 dailininkų: tapytojų, grafikų, skulptorių, vitražistų, audėjų... Vyrų ir moterų. Iš Europos, Amerikos, Kanados, Australijos, net Pietų Afrikos (Pranas Domšaitis). Įvairios įtakos. Įvairūs stiliai. Dominuoja abstraktai su mirgančiomis spalvomis bei drąsiomis kompozicijomis. Išsiskiria liaudies motyvai. Neretai ekspresyviai prabyla mūsų tragiškas amžius.

Paskaita buvo suskirstyta į dvi dalis. Pirmoje parodyti senesnės kartos dailininkų darbai: A. Galdiko, M. Šileikos, J. Rimšos, A. Varno, P. Puzino, Pr. Domšaitis, Alf. Dargio, V. Petravičiaus, V.K. Jonyno ir kt. Antroji dalis pradėta dailininkais, kurie po karo mokėsi Freiburge: Alb. Elksus, Teisutis Zikaras, A. Mončys, V. Raulinaitis, E. Urbaitis ir kt. Toliau sekė jau čia, Vakaruose, susiformavusių dailininkų kūryba.

Platesnių paaiškinimų sušilaukė A. Galdikas, Alf. Dargis, Vyt. Kasiulis, K. Žoromskis... Ilgėliau sustota prie optinio meno puoselėtojo Kazio Varnelio, grafikų T. Valiaus ir R. Viesulo, taip pat prie eksperimentinių Aleksandro Kašubienės struktūrų.

Paskaitininkas apgailestavo, kad nepavyko gauti skaidrų iš

M. Dobužinskis (1875-1957)

Skarulių bažnyčia (plešiny)

kelių žymių dailininkų. Pabaigoje kukliai įterpė ir savo kūrybos kelis pavyzdžius. Įdomu buvo pamatyti fotografiją, rodančią jo ankstyviausius darbus, išskabinus M.K. Čiurlionio galerijoje Kaune.

Skaidrų paaiškinimai, vietomis gyvi bei analitiškai svarūs, nebuvo reikiamai išbalansuoti. Kai kurie dailininkai palydėti lakonišku sakiniu, o kiti — plačiais pasikartojančiais apibūdinimais. Man regis, glaudai, lanksčiai suformuluotų pastabų

galėjo būti daugiau. Nesutinku su įžangoje sąmojingai išreikšta mintimi: Dailės kūriniui kaip gražios moterys — į juos reikia žiūrėti, žavėtis ir nesigilinti į jų biografijas. Anaipol: "biografijos" paslaptys tiek moterims, tiek meno kūriniams visuomet suteikia papildomas prasmes.

Dar vienas dalykas: Kodėl tokio reikšmingumo paskaitos rengiamos tik privačiuose namuose — anksčiau pas dr. Brinkį, dabar pas Navickus? Kodėl ne viešose salėse? Esu tikras, susidomėjimas

būtų nemažas: į sale, šiek tiek pareklamavus, susirinktų ne keturiasdešimt, bet keturgubai daugiau meno mylėtojų.

Galop norėsiu pabrėžti pedagogiško tapytojo Viktoro Vizgirdos estetiškai visuomeniškumą ir pagarbą savo kolegų-kolegių darbams. Gilintis į kitų kūrybinį grožį, suvokti jo ypatybes ir apie tai dalintis mintimis su visais — šities bruožai puošė dažno žymaus dailininko gyvenimą. Brandūs kūrėjai yra drauge ir mokytojai.

Pr. Visvydas

Mstislavo Dobužinskio atsiminimai

Pažintimi su M. K. Čiurlioniu, su mūsų dailės nepriklausomybės laikotarpio raida ir su mūsų teatru tampriai susirijusio dailininko M. Dobužinskio atsiminimai išleisti rusų kalba New Yorke: "Vospominanija" I tomas. Išleido "Putj Žizni", St. Seraphim Production, Inc. Kaip žinome, M. Dobužinskis yra kilęs iš senos lietuvių bajorų giminės. Savo protėvių tėvynei visada jautes respektą, domėjėsis jos kultūrinėmis problemomis, dirbęs, kaip dekoratorius, nepriklausomybės metais jos teatru, keliauęs po Lietuvą, piešdamas jos būdinguosius gamtovaizdžius bei architektūros paminklus: bažnyčias, koplytėles, kryžius ir senųjų miestų detales.

Dabar išleistoje, iliustruotoje, 406 puslapius turinčioje atsiminimų knygoje autorius daug vietos skiria tėvams, vaikystei, mokslo metams (įskaitant Vilniaus periodą), pirmuosius žingsnius meno pasaulyje. Pirmasis tomas baigiasi šio šimtmečio pirmąja dekada. Knygos priede autorius dalinasi prisiminimais apie susitikimus su būriu amžininkų — poetais V. Ivanovu, Bloku, choreografu M. Fokinu, kompozitoriumi S. Rachmaninovu ir kitais. Beveik keturi puslapiai paskirti ir M. K. Čiurlionui — skyrelis pavadinamas "Apie Čiurlionį" (O Čiurlionise). Autorius labai šiltai kalba apie Čiurlionį. Beje, šie atsiminimai perspausdinti iš rusų dienraščio "Naujas rusų žodis" (Novoje ruskoje slovo) 1965 m. spalio 10 d.

Antrasis prisiminimų tomas teberuošiamas spaudai. Šiame tome turėtų būti įdomios medžiagos ir apie Lietuvos meninį, bei apilamai kultūrinį gyvenimą 1929 — 1939 m., t. y. apie laikotarpį, kurį M. Dobužinskis praleido Kaune.

Knygos kaina 10.00 dol. (plius persiuntimas) ir ją galima užsisakyti pas autoriaus sūnų — V. Dobujinsky, Hamptonburg Dr., Campbell Hall, N. Y. 10916. Beje, V. Dobužinskis kalba ir rašo lietuviškai.

Nauja LRD valdyba pasiskirstė pareigomis

Savuotėje ir tarptautinėje plotmėje gražiai išeivijoje veikianti Lietuvių rašytojų draugija kelias iš eilės kadencijas savo valdybą buvo išrinkusi iš Amerikos rytiniame pakraštyje gyvenančių rašytojų. Beveik šimtinė draugijai priklausančių rašytojų neseniai slapto balsavimu naują rašytojų draugijos valdybą išrinko iš draugijos narių, gyvenančių Amerikos vakarinėje pakraštyje, prie Pacifiko. Išrinktieji jau pasiskirstė į pareigas: pirmininkas — Bernardas Brazdžionis (1106 Lime Place, Vista, CA 92083), vicepirmininkai — Bronys Raila ir Tomas Venclova, sekretorė — Alė Rūta ir Arbiene ir išdininkas — Alfonsas Gričius.

Laiškai, nuomonės ir pastabos Mano recenzijos kritikams

Į mano parašytą dr. D. Fainhauzo knygos *Lithuanians in Multi - ethnic Chicago until World War II* recenziją, išspausdintą "Draugo" kultūriniame priede, 1979 m. gruodžio 29 d. "Kada puošnumui trūksta rūpestingumo", atsiliepė dr. V. Sruogienė straipsniu "Teisybės vardan", išspausdintu "Draugo" dieninėje laidoje 1980 m. sausio 21 ir 22 d., ir Vincas Trumpa straipsniu "Nerūpestingumas ar nesusipratimas?", išspausdintu "Draugo" kultūriniame priede 1980 m. sausio 26 d. Manau, jog reikia padaryti keletą pastabų dėl dr. V. Sruogienės ir Vincos Trumpos man daromų priekaištų.

1. Kadangi apie D. Fainhauzo knygą jau buvo išspausdinta keletas palankių recenzijų "Drauge", "Tėviškės Žiburiuose" ir "Akiračiuose", savo straipsnyje tos knygos pliusų nekartoju, o iškeliau, mano manymu, svarbius trūkumus. Iš spaudos žinoju, kad dr. D. Fainhauzas yra angažuotas rašyti panašų veikalą apie Pensilvanijos lietuvių (žiūrėk "Mūsų Žinios" 1978 m. vasario 5 d. 25 psl.), todėl norėjau išskirti reikalo pasvarstymą, kaip bešališkai, kiek išsamiai ir kokia veikla norime save parodyti angliškai skaitančiai visuomenei.

2. Recenzijos paprastai rašomos apie vekalą, o ne apie jo autorių. Genialūs rašytojai gali parašyti (ir parašo) prastų veikalų, geri mokslininkai — padaryti menkų studijų. Nurodymas šios knygos trūkumus, vertinau knygą, o ne prof. dr. D. Fainhauzą kaip asmenį ar mokslininką. Tad visai be reikalo ir be pagrindo dr. V. Sruogienė savo straipsnyje primeta man visokias nuomones dr. D. Fainhauzo atveju ir daro insinucijas apie mano nusiteikimus. Jokių insinucijų ir netikrų premisų mano recenzijoje nebuvo; apie tai

nėra reikalo daugiau ir kalbėti.

3. Dr. V. Sruogienė nurodo, jog pats D. Fainhauzo knygos pavadinimas įtaigoja, kad lietuviai ten bus aprašomi kaip viena iš daugelio Chicagoje gyvenančių etninių grupių. Ir pats knygos autorius pratarmėje sako, kad jis naudoja lyginamąjį metodą. Tokio metodo knygoje kaip tik ir pasigedau. Tik 96 ir 97 psl. duodamos lentelės, kuriose lietuvių palyginami su kitomis etninėmis grupėmis uždarbių ir išdarbinimo požiriu. Šiaip jau kitais atvejais tokio palyginimo labai mažai.

Suprantama, kad dr. D. Fainhauzas negalėjo trumpu laiku atlikti studijų apie visas kitas Chicago etnines grupes, kad galėtų lietuvių su jomis palyginti. Bet tikrai buvo galima, kaip aš savo recenzijoje nurodžiau, sudaryti išsamesnes lenteles, liečiančias lietuvių spaudą, mokyklas, choras, organizacijas, kad eventualiai būtų galima palyginti lietuvių ne tik ekonomine, bet ypač kultūrinę veiklą su kitų etninių grupių veikla.

4. V. Trumpa pastebi, kad visko negalima surašyti ir todėl rei-

kia daryti atranką. Bet darydamas atranką, autorius naudoja kokią nors kriteriją. Tuo reikiamu aš ir pareiškiau savo nuomonę. Man atrodo, jog šioje knygoje nepakankamai buvo iškelta lietuvių savitarpio lavinimosi veikla, jų politinis interesas savo krašto atžvilgiu, ir jų kultūrinė veikla ne tik savo, bet ir amerikiečių visuomenės tarpe.

Ypač, kad ir knygos aplankas pabrėžia, jog čia bus "a social and cultural history" (o ne "pictorial encyclopedia") kokia ją regi Vincas Trumpa). Faktai palieka faktais, ar jie mums patinka ar ne, o autorius, darydamas tarp jų atranką, gali parodyti ir nerūpestingumą ir neobjektyvumą. Yra faktas, kad Chicagoje buvo ne vien tik lietuvių katalikų bažnyčios, bet ir kitų, ne vien tik parapijinės mokyklos, bet nemažai ir kitokių, kad buvo ne vienas knygynas, o daugiau, kad veikė ir geri ir menkesni chorai, kurie turėjo reikšmės ne vien juose dainuojantiems, bet ir platesnei Chicago lietuvių ir nelietuvių visuomenei (pvz. pasirodymai Chicago šimtmečio parodoje), chorai aplankė net ir Nepriklausomą Lietuvą. Faktas, kad Chicagoje yra tautinės kapinės; faktas, kad Chicago lietuvių tarpe atsirado ir dabar yra komunistų organizacija ir spauda; faktas, kad Chicagoje veikė kny-

goje nepaminti muzikai, rašytojai ir t. t. Tam tikrų faktų ar asmenų suminėjimas ar apėjimas ir sudaro vienokį ar kitokį įspūdį — šališkumo, disproporcijos ar paprasto nerūpestingumo.

5. Jei dr. V. Sruogienė visoje mano recenzijoje terado tik vieną "reikšmingą priekaištą" dėl vardo "Vištyčiai", tai aš prisipažįstu padaręs tik vieną esminę klaidą, kada, kalbėdamas apie teatrą iš atminties, pacitavau V. Maknio ir prof. dr. B. Sruogos knygų apie teatrų pavadinimus. Bet tas, kuris bent kiek moka naudotis bibliotekų katalogais, žinodamas norimos knygos autoriaus pavardę ir nors nevisai tiksliai knygos antraštę (šiuo atveju aš V. Maknio knygai praleidau žodį "raidos", o prof. dr. B. Sruogos knygai sukeičiau antraštės žodžių eilę), tikrai galės norimą knygą lengvai susirasti.

6. Ar mano recenzijoje D. Fainhauzo knyga padarytieji priekaištai ir nurodymai yra objektyvūs ir reikšmingi, ar priekaištingi ir tendencingi ir kuris mūsų — aš ar dr. V. Sruogienė — neobjektyviai ir žeidžiamai rašė, gali spręsti patys "Draugo" skaitytojai. Baigdamas tenoriu priminti, kad savo recenzijoje dr. V. Sruogienė nė vienu žodžiu, nei piktai nei geru, nepamėnė, todėl man neaišku, kodėl ji mane

taip užpuolė. Tas, kuris įieškos teisybės, suras laiko pakartotinai paskaityti ir mano recenziją ir dr. V. Sruogienės straipsnį "Teisybės vardan", palyginti su dr. D. Fainhauzo knygos tekstu ir nuspręsti, kurio mūsų rašymo būdas yra neobjektyvus ir užgaulingas.

Kadangi gaila užpildyti "Draugo" puslapius nekonstruktyviais ginčais, daugiau su mano recenzijos kritikais nepolemiuosiu.

Pranas Čepėnas

Vinco Mykoliaičio - Putino tėviškėje

1979 m. gruodžio 6 d. važiuojame į komandiruotę ir pakeliui norėjome aplankyti Pilotiškes — V. Mykoliaičio - Putino tėviškę, kur įrengtas memorialinis muziejus. Pasirodo, rudenį tatau ne taip jau paprasta. Nors nuo plento iki jos tėra apie kilometrą, neseniai nutiestas žvyrkelis dabar — tikras klampynė: nei važiuoti, nei bristi. Kur dingis —bridome. Bet ir sodyba panašiai atrodo: ūkinio pastato stogas kur lopytas, kur nelopytas, kieme mėtosi vaikų kojų žemėlė, griaučiai, "puikuojasi" didžiulė krūva mėšlo... Tvoros aplink sodybą niekas taip ir neprisiruošė aptverti, o ir klėtelėje numatytos ekspozicijos neįrengė... Tik rašytojo tėviškėje gyvenančio jo brolio Antano Mykoliaičio šypsena tokia pat jauki ir maloni, kaip ir ką tik atidarius memorialinį muziejų, jis taip pat svingingai pasitinka ir išlydi lankytojus. Ačiū jam, kad saugo Mykoliaičių trobos šilumą, tik ar šio senovo žmogaus jėgoms prižiūrėti sodybą? Reikia jaunesnių rankų talkos. Ir ne tik rankų. Reikia Prienų rajono vadovų rūpestio ir globos, nes gėda, kad Pilotiškes neprivažiuojamos ir apšepusios.

Grupė "Pergalės" žurnalo redakcijos darbuotojų

(Iš "Literatūra ir menas" 1980 m. vasario 2 d., Nr. 5)

Nauji leidiniai

● Ritonė Jotvingytė, TULIUKAS. Iliustravo D. Kizlauskienė. Išleido Elena J. Stankevičiūtė — Juknevičienė. Kalbą taisė Elena Songinienė. Išdėstymas ir meninė priežiūra Dianos Kizlauskienės. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė, 3001 West 59th Street, Chicago, IL 60629. Tiražas — 1000 egz. Išleista 1979 Vaiko metais. Leidinys 32 psl., kaina — 3 dol., gaunamas ir "Drauge".

Patiems maziems, vos tik pradėdantiems skaityti, lietuviškų knygelių labai trūko ir trūksta. O tai amžius, kuris gali turėti lemiamos reikšmės ir tolimesnei vaikų bei žmogaus lektūrai. Vaikystėje galima prie lietuviškos knygos priprasti, o ne pripratus, ir visai nuo jos nusigręžti. Tad patraukli ir gerai tekstualine ir vizualine prasme paruošta knygutė čia gali turėti lemiamos reikšmės.

Toks ir yra Ritonės Jotvingytės "Tuliukas". Tai mažojo ančiuko Tuliuko trumpi, su miniumu žodžių aprašyti nuotykiškai, čia pat pailiustruoti labai nuotaikingais piešiniais. Šio amžiaus vaikui mažuosius gyvulius bei paukštukus labai mėgsta ir myli. O Tuliukas to viso labai vertas. Knygutė įsidėmėtina kaip prasminga dovana mūsų maziems.

● LIETUVIŲ DIENOS, 1979

šm. gruodžio mėn., Nr. 10. Redaguoja Redakcinė kolegija. Leidžia ir administruoja Antanas F. Skirius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90019. Metinė prenumerata — 15 dol.

Numeryje Igno Medziuko raštu plačiau informuojama apie ateitininkus, jų įnašą į laisvės kovas ir kultūrinį tautos gyvenimą. Duodamas platus pasikalbėjimas su naujuoju Ateitininkų Federacijos vadu Juozu B. Lauška. Apie Amerikos lietuvių spaudos šimtmetį rašo kun. dr. J. Prunskis. Spausdinama Jungio Jankaus novelė, kalbamasi su prof. dr. Marija Gimbutiene apie jos atliktus archeologinius kasinėjimus ir archeologų tarptautinį suvažiavimą.

● MŪSŲ ŽINIOS, 1980 sausio mėn. 27 d., Nr. 1. Lietuvių žurnalo ir jaunimo centro biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S.J. Administruoja Petras Kleimantas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Atskiras egzempliorius — 25 centai, paštu — bent 5 dol. metams.

● LAIVAS, 1980 m. sausio — vasario mėn., Nr. 1. Religinio ir tautinio gyvenimo dvimėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaskas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje 4 dol., kitur — 5 dol.

SIBIRO LIETUVIŲ NUOTRAUKOS

Dail. P. Aleksa ir dail V. Lukas dabar apipavidaliną knygą "Sibiro lietuviai", kurią paruošė kun. J. Prunskis, o leidžia Amerikos Lietuvių Biblioteka. Knyga jau surinkta spaustuvių, bet jei kas greitomis atsiųstų naujai gautą įdomių Sibiro lietuvių nuotraukų, dar būtų galima įdėti. Siųsti kun. J. Prunskui, "Draugo" adresu.

Lietuvos grafikų darbai Vilniaus dienos parodoje, Clevelande, Vilniaus dieną čia surengė D. M. N. P. lietuvių parapija Clevelande. Nuotr. P. Bacevičius